

הוצאת " אחיאסף "

אוצר ישראל

מבחר שירת העברים ומליצתם

ספר ראשון

רבי יהודה הלוי

קובץ

שוריו ומליצותיו

נערכו מחדש ע"י

א. א. הרטבי.

כרך שני.

ווארשא

בית דפוס האחים שולדבערג

תרנ"ה.

חוברת [ז'] שביעית

מחירה 7 קאפ.

Доз
Кіевъ,

РАББИ ІЕГУДА ГАЛЕВИ

т. е. сборникъ стихотвореніи Рабби Іегуда Галеви

Сост. А. А. Гаркави.

Томъ II. Выпускъ VII.

ВАРШАВА

Тип. Братъевъ Шульдбергъ, Дикая № 1.

1894.

בית ל"ה — חללי. רבים במקום יחיד. וכן בסוגר מ ת יך .
 בית ל"ו — גויה. בגנזי בשבוש גו י ת י .
 לשיר כ — גרפס. גנזי 41, גראָטין 80, ברשימת רשד"ל חלק
 א' סימן שנ"ד. והערות עליו גייגער 148 (ע"פ
 כ"י רשד"ל).
 בית ד' בסוגר — מתענגה. בגנזי וגראָטין מ ת ע נ ג ת .

הערה להכורך!

במעות באו בחוברת ה' לכרך השני, בסופה,
 ארבעה עמודים שלא יכירם מקומם שם, ודרוש להסיר את
 ארבעת העמודים ההם, הלא הם ארבעת העמודים האחרונים:
 160—157, ואחרי ההשמטה הזאת יהיה הספר אחד.
 המז"ל *

בית י"ז — ותציף (טה"ד) צ"ל ותניף, שם בסוגר — רחקו.
 צריך לנקד רַחֲקוּ.
 בית כ' בסוגר — בעבות. בגנזי וגראָטין בשבוש בע ב ו ר .
 בית כ"א — ואין משיב. לא נמצא מו שיתנגד לו כי אם כלם
 מסכימים עמדי.
 בית כ"ב — טוב ורע. אוהביהם ידברו עליהם טובות ושונאיהם
 רעות.

בית ל"ה — חללי. רבים במקום יחיד. וכן בסוגר מתיך.
 בית ל"ו — גויה. בגנוי בשבוש גויתי.
 לשיר כ — נדפס. גנוי 41, גראָטין 80, ברשימת רשד"ל חלק
 א' סימן שנ"ד. והערות עליו גייגער 148 (ע"פ
 כ"י רשד"ל).

בית ד' בסוגר — מתענגה. בגנוי וגראָטין מתענגת.
 בית ה' בסוגר — סביביה, בטוה"ד סבביה). גנוי וגראָטין
 סביבה.

בית ו' בסוגר — עין דר. אבן יקרה, מן דר וסוחרת (אסתר א' ו').
 בית י"א בסוגר — נגיש. גראָטין הציג סימן השאלה, ונראה
 דצ"ל תגיש, והוא ע"ד לשון הכתוב הם
 מגישים והיא מוצקת (מלכים ב' ד' ה').

בית י"ב — יהלוך. צ"ל כמו בכ"י רשד"ל נהלוך. שם
 בסוגר — הרביבים, בכ"י הנ"ל הרביב.
 בית י"ג — ודמעטה. בכ"י ודמעט עב. שם בסוגר —
 כזרוק בדלח. נראה דצ"ל כזיק והוא נצוץ.
 או ככרוק.

בית י"ד בסוגר — יונה מנהגת, מלשון הכתוב (נחום ב' ח')
 מנהגות כקול יונים.

בית ט"ו — בעד עלה. אחורי העלה, וכן בעד מסך.
 בית י"ז — ותציף (טה"ד) צ"ל ותניף, שם בסוגר — רחקו.
 צריך לנקד קֶסְקִי.

בית כ' בסוגר — בעבות. בגנוי וגראָטין בשבוש בעבור.
 בית כ"א — ואין משיב. לא נמצא מי שיתנגד לי כי אם כלם
 מסכימים עמדי.

בית כ"ב — טוב ורע. אוהביהם ידברו עליהם טובות ושונאיהם
 רעות.

בית כ"ג — מה נעמה, איך התענגה (ראה ההערה למעלה לשיר י"ב בית ט'). שם — בשמעו. צריך לנקד בשמעו (מן שמע), אף כי נמצא גם השם שְׁמַע. בית כ"ד — דמותה. נראה דצ"ל ד מו תו (של ר' יצחק). שם בסוגר — לעיור מעתקת, המבטא הזה הוא משולל הבנה (וגם גראָטץ הציג עליו סימן השאלה), ונראה דצ"ל לשיר מעתקת (ע"ד אשר העתיקו אנשי חזקיה, משלי כ"ה א'). בית כ"ח בסוגר — מועקת. אוספת, מן ויועק ברק (שופטים ד' י'). בית כ"ט — בדודי. צריך לנקד בדודי (מן גרוה דודים, משלי ז' י"ח). שם בסוגר — מרקת. מן והרק הנית (תהלים ל"ה ג')? ועכ"פ הוא פעל יוצא והמ' אינו בחולם כי אם בפתח או בצירי.

בית ל"א בסוגר — רוח נדיבה לך. רוח נדיבה אשר לך. בית ל"ב בסוגר — תהיה יוצקת. מוסב על רוח נדיבה הנזכרת בבית הקודם.

לשיר בא — נדפס. אריענט 1850 עמוד 399, דיואן רשד"ל סימן נ"ג, קאמפף ב' 232, גראָטץ 89, פיליב 36, ואיזה הערות גייגער 159. (עפ"י טעות ברשימתי נכפל השיר בכרך זה למטה עמוד 150). והשיר הזה נתחבר על חלום וחזיון לילה ממפלת בני ישמעאל, כי היה ענין דברי החלומות יקר ונכבד בימים ההם; ראה ע"ד תריו"ה ההערה למעלה (כרך א' 190), ע"ד ר' שמואל הנגיד זכרון לראשונים א' (עמוד 76, 180), ור' משה נ' עזרא האריך בענין הזה בכתאב אלמחאצרה והביא מעשה שהיה שרב האי גאון ראה את רב סעדיה גאון בחלומו ולמד ממנו פירוש מלה חמורה שלא ידע לפרשה מקודם לכן.

לשיר כב — נרפס: אריענט 1850 עמוד 616, גראַטץ 80,
 ברשימת הדיואן לרשד"ל חלק א' סימן רל"ה
 (ושם ראה זמן כי האנוש; הוספת מלת זמן היא בטעות כי
 המלה זמן תמצא בבית זה תיבף אחרי המבטא הזה). ועפ"י
 טה"ד לא נרשם מספר הבתים שהוא כמספר השורות.

בית א' בסוגר — והגו קין, ההורג את הבל, וע"ד ציור הזמן
 כבר דברתי איוה פעמים בהערות אלה.

בית ג' בסוגר — והמתיק הבכי מיון, כי בעת אשר יקרה מקרה
 נורא ואסון גדול כזה לא ינעם היין לשותיו
 ובמקומו ימתק הובכי והמספד.

בית ד' — אהמה, המו מעי. שם בסוגר — יניפון זין, ירימו כל
 זינם וחרכם להכות חרם.

בית ה' — יוסף. שם האח שהלך למרחקים. שם — חכה. כי
 עוד שוב ישוב.

מחלקה רביעית.

לסימן א' — נרפס: אריענט 1850 עמוד 343, דיואן רשד"ל
 סימן כ"ב, פיליב 90, וברשימת דיואן רשד"ל
 חלק א' סימן ק"ז, וכבר העיר דוקעס שכמה משלים מאסופה
 זו הם קדמונים ונמצאים גם במכתר הפנינים, ויש להוסיף עוד
 כי נמצאים גם אצל הערבים.

בית י"ד — וחשוב מהוללים כצאנך, גם את הסכלים והמשתגעים
 לא תשנא בלבבך, כי אם תחשבם כבני צאן הנצרכים
 לעזרת הרועה והדרכתו.

בית י"ח בסוגר — צ"ל וב חון (טה"ד וב חון).

בית י"ט בסוגר — והלוך לאט. בזהירות יתרה; והוא ע"ד מאמרם ככדהו וחשדהו.

בית כ"ג בסוגר — במקום טוב. לאנשים ישרים והגונים וראוים לחסוך.

בית כ"ט בסוגר — שאל כדל בקנך. ע"ו העיר בעטרות לדיבון 43: „עיון הערת רשד"ל, אבל ל"ג כי כונת

החרוז כן הוא: אם יש כך כח עשה חיל ואל תצטרך לבריות ואם אין כך כח אל תחדל מלשאול בקנך, ור"ל תחנונים ידבר רש. והנה המקל הוא סימן העניות והמחסור זולתו, כמו כי במקלי עברתי את הירדן (בראשית ל"ב יו"ד); והחליף המשורר את התבה במקלך שהיא מליצת המקרא בתבת בקנך? לבל יהי נשמע מליצת שאל במקלך כענין הכתוב עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו (הושע ד' י"ב). ונוכל לומר ג"כ כי הוראת המאמר הוא שיסע ממקומו למקום אחר, כי המקל הוא סימן הכנה לנסיעה, ע"ד ומקלכם בידכם (שמות י"ב י"א); והוא ע"ד מאמרם דביש ליה בהא מתא ולא אול למתא אחריתא, (בבא מציעא ע"ה) ור"ש הנגיד אמר על זה בס' בן משלי כזאת: אם תחזה רע במקום אין על מקומך בריחים.

או יקרך בוז בארץ מי שֶׁךְ נתיבך בחוחים?

ובחר במלה בקנך במקום במקלך בעבור החרוז.

בית ל"א בסוגר — ברדתך ממכונך. ראה הערת רשד"ל,

ובעטרות לדיבון שם כתב: „ול"ג כי אולי אין

זה רק משמעות החצי השני של החרוז הזה, אבל חציו הראשון

(שאמר אם תעלה ולא עלית) פי' בהפך: כאשר תעלה

מעלה ממקומך הנמוך אל תתגאה, ושמרה בלבך מקומך הראשון,

וגם כן ברדתך ממכונך למטה, גם אז אל יפול לביך כי אין

הגבהות והשפלות תלוי במקום כ"א בהאדם בעצמו, כידוע

מאמר רו"ל „לא מקומו של אדם מכברו אלא אדם מכבר את מקומו“.

בית ל"ג בסוגר — וזכור היותך אב לבניך. ע"ו העיר בעטרת לדיבון שם: „אחרי צוותו לכבר ולהוקיר את ילדיו, אמר: ובכ"ז אל תתרועע אתם יותר מדי, והטל גם אימה עליהם לעת הצורך, וזכור היותך אב לבניך ולא חבר ורע“.

בית ל"ו — גם פה מקבילים זמן וצרות ע"ד מה שבא לפעמים בהערותי אלה.

בית ל"ז — ששונותיו פקודיך. ראה הערת רשד"ל, ובעטרת לדיבון 44 העיר: „ול"ג כי אולי פירושו כמו פקדוניך ור"ל שים לבכך לדעת כי ששונותיו הם רק פקדון שפקדם ה' בידך עת וזמן מיוחד, ואח"כ יבוא המקפיד [צ"ל המפקיד] ויוציא פקדונו מידך“, ואולי כונת המשורר היא בפשוטה: אם הזמן ישלח לך ששונותיו קבל אותן כפקודה וצווי ושמח בהן, וגם אם ישלח לך תלאותיו אל תצטער; וכן בבית שאח"ז יאמר: דחה תמיד יגוניך, אבל לא יאמר לדחות את השמחה אף כי גם היא לא תעמוד לעד ולארך ימים.

בית מ"ג — שעורו: לא תמעול ותחטא בשביל העושר כי סוף סוף תעזבנו ליורשיך, ואין אדם הוטא ולא לו.

בית נ"ב בסוגר — תהי מורט זקנך. בעט"ל שם העיר: „פירוש משום צער, כמו כל זקן גרועה, או גדועה.

וכן ואמרטה משער ראשי (עזרא ט' ג') וכדומה. ואני מריח כאן ריח המשל שנשא התלמודי לומר: מישל למה הרבר דומה, לאדם שיש לו שתי נשים אחת ילדה ואחת זקנה, ילדה מלקטת לו לבנות, זקנה מלקטת לו שחורות נמצא קרח מכאן ומכאן

(ב"ק ס"ו). ואין כאן לא טעם ולא ריה, כי ברור הוא שכונת המשורר היא שהחומד נשים יפות סופו שיתחרט חרטה גדולה ויצטער הרבה.

בית ס"ב — כונתו ע"ד מאמרם הבא למהר מסייעין אותו (יומא ל"ח).

לסימן ב — נדפס: דיואן רשד"ל סימן ס"ב, פיליב 44, וברשימת רשד"ל חלק א' סימן תי"ג (בטה"ד תי"ז).

בית ד' — ראה הערת רשד"ל, ור"ג קעללער (בכורים ב' 180) הוסיף להעיר על זה: „לא ידענו מדוע פירש את עצת המחבר בשם החכמה? ולפי דעתנו הקלה כונת המשורר על מעשים שיעשה אותם האדם והי בהם חיים טובים, ועל כאלה כבר הכתיח גם ארון הנביאים ע"ה טובות זמניות, והוא מיוסד גם בדרך הטבע, כדעת הראב"ע ז"ל פ' משפטים פסוק וברך את לחמך ואת מימך“.

לסימן ג — נדפס: גנזי אקספרד 27, קאמפף 280, פיליב 95, והבית השלישי נדפס מרשד"ל בב"י 81 עם הערה ארוכה, וראה גייגער 151, וברשימת רשד"ל הוא חלק א' סימן ט"ו.

בית ב' — בכ"י רשד"ל הנוסחא: הם הסתימו מעין חכמה; ראה גייגער ופיליב. שם בסוגר — אמנעם. בכ"י שם אמנע כנכון, וכן אצל גייגער ופיליב.

לסימן ד — נדפס: גנזי 27, וברשימת רשד"ל חלק א' סימן קכ"ה. ואולי הפתגם הזה הוא כפתיחה לשיר מספד על פטירת איש נכבד ממכורי רי"ה.

לסימן ה — נדפס: גנזי 27, והוא התול על אוהבי העשיר, שיאהכוהו באהבה התלויה בדבר.

בית ב' — כמלה יש דגש ביו"ד מטה"ד,

לְסִימָן ו' — נדפס: חדשים גם ישנים ד' (בהאסוף הששי 151)
 מכ"י דפה. ועל המכתב רשום בערבית: וכתב עלי
 לסאן רבינו יוסף הלוי זכ' לב' אלי עלמא נרבונה; וברשימת
 רשד"ל הוא סימן ב' מחלק ג', אך יחסר בגוף הכ"י. והמכתב
 הוא תשובה לחכמי נרבונא שהמליצו בעד איש אחד, גם יבקש
 מהם לשלוח לו פירוש סדר קדשים הנמצא אתם.
 לְסִימָן ז' — נדפס: דברי חפץ 12, וברשימת רשד"ל חלק א'
 סימן ר"ד.

בית ב' בסוגר — במים. כן בדברי חפץ, אולם לפי המשקל צ"ל
 ב מ ו מ י ם (או כדומה להשלים תנועה חסרה).
 לְסִימָן ח' — נדפס: דברי חפץ 12, ברשימת רשד"ל חלק א'
 סימן קצ"ח.

בית א' — וידח, ברשימת רשד"ל שם וידוע, והוא טעות
 הסופר או מה"ד. שם בסוגר — עצומים, לפי המשקל
 צ"ל העצומים.

לְסִימָן ט' — נדפס: דברי חפץ 12, ברשימת רשד"ל חלק א'
 סימן ר"ו.

בית ב' בסוגר — הישנים. בדברי חפץ שם ישנים נגד
 המשקל.

לְסִימָן י' — נדפס: דברי חפץ 12, ציצים ופרחים 11 וברשימת
 רשד"ל לא מצאתיו.

בית א' — אשר תפנה. בדברי חפץ נתוספה המלה אליו, והיא
 מיותרת מפאת הענין (כי בסוגר כתוב אלי פניו)
 וגם המשקל יתנגד לה (כהערת גייגער).

לְסִימָן יא' — נדפס: דברי חפץ, ברשימת רשד"ל חלק א'
 סימן קצ"ה.

מחלקה חמישית.

לשיר א — נדפס: גנוי אקספרד 38, קאמפף 282, דיואן
 רשד"ל סימן י', פילוב 9, והערות עליו בריואן
 גויגער 151, וברשימת הדיואן חלק א' סימן ל"ז. בגנוי סדר
 הבתים משונה ומשובש.

בית ב' בסוגר — ואל — יקוד, ראה הערת רשד"ל כי לדעתו במקום
 ואל צ"ל ולא, ותחת יקוד צריך לנקד
 יקוד; ונגד זה העירו בעטרות לדיבון 42: „ואולי באמרו ואל
 תיקד יקוד כונתו אל יבער לבך בגדל לבת התאווה להרום לראות
 דבר סתר, וכמו פן יחם לבבו, כי קרבו כתנור לבם, חם לבי
 בקרבי, ודומיהם". ולהערה השניה אמר הר"ר אד"ם הכהן שם:
 „הלא מליצת המשורר מיוסדה על המקרא יקוד יקוד כי יקוד אש
 (ישעיה י' ט"ז) ושם קבלו כל המפרשים הגדולים את המלה
 יקוד לשם זכר, שזה בנפרד ונסמך, אבל יקוד הנקמץ הוא ג"כ
 בשורק ולא בחולם. והנה המשורר רי"ה לקח לו מליצת הנביא
 לקו, ורק שנה את המלה יקוד שהוא לגוף נסתר לגוף נוכח,
 תיקד כיאות לענינו. וכאשר נפרש את מליצת הנביא אם בדרך
 מקור או שם כן נפרש כאן דברי רי"ה ז"ל".

בית ג' — ראה הערת רשד"ל; וצריך להוסיף כי דברי המשורר
 באמרו אין רשות לך מיוסדים על דברי בן סירא
 במופלא ממך אל תדרוש וכו' ועל האסור שאסרו הז"ל לדרוש
 מה למעלה ומה למטה.

בית ד' — ממלאכותו. בגנוי ממלאכותו נגד המשקל והענין,
 וקאמפף תקן מכל - ממלאכותו, והוא תקון
 חסר-טעם.

- בית ו' — אל יאמינך. אל יתן לך אמונה ובטחון שכן יהיה תמיד.
 בית ח' — צ"ל מ ל כ י .
- בית י' — יאתו, בגנזי יאותו נגד המשקל, וקאמפף ינקד
 יאתו שלא כנכון .
- בית י"א — בחיק אומן. ע"ד לשון הכתוב שאהו בחיקך כאשר
 ישא האומן (במדבר י"א י"ב) .
- לשיר ב — נדפס: דיואן רשד"ל סימן י"ח, פיליב 17,
 וברשימת הדיואן חלק א' סימן ק'. והוא פיוט (אולי
 לקדושה או אופן) וחתום יהודה .
- לשיר ג — נדפס: דיואן רשד"ל סימן כ', פיליב 17, ברשימת
 הדיואן חלק א' סימן ק"ב. והוא פיוט לנשמת,
 וחתום יהודה הלוי .
- לשיר ד — נדפס: דיואן רשד"ל סימן כ"ג, פיליב 72,
 וברשימת הדיואן חלק א' סימן ק"ו. והוא פיוט
 לשבועות וחתום יהודה .
- בית ב' בסוגר — יאהילו. מלשון הכתוב עד ירח ולא יאהיל
 (איוב כ"ה ה') שרי"ה פרשו כמו ולא יהל .
- לשיר ה — נדפס: דיואן רשד"ל סימן כ"ד, פיליב 18, ברשימת
 הדיואן חלק א' סימן קי"א. והוא רשות ליום א'
 של פסח וחתום יהודה .
- בית ה' — וישמעו, כן נקד רשד"ל מפני המשקל, ובכ"י
 וישמעו .
- לשיר ו — נדפס: שירים ותשבחות ד' קושטנטינא ש"ה, דיואן
 רשד"ל סימן ל', פיליב 23, ברשימת הדיואן חלק
 א' סימן ר"ס, ובעמ"ה ללאנדטהוטה נומר 120; וראה הכרמל
 השבועי א' 21. והוא פיוט (כפי השערת רשד"ל רשות לברכו)
 וחתום יהודה .

בית א' בסוגר — בשירים ותשבחות ובכרמל הנוסחא משונה:
ועד לא רוחך בי תנצרני; והנה במה
שנוגע למלה תנצרני היא כנראה הנוסחא הנכונה. כלשון
נופל על לשון עם תצרני בדלת, ולא כן במלות ועד לא
במקום וכל עוד.

בית ב' בסוגר — ואם לי. בשות"ש שם ומה לי, כמו תגניס
עם המלה מ הלך הבאה אח"ז. וכמחזור
ויטרי הנוסחא יום תהדפני, יום תעצרני.

בית ג' בסוגר — עשו עד תעזרני. בשות"ש שם עשות עד
תעצרני, והיא נוסחא מוטעת.

לשיר ז — גרפס: דיואן רשד"ל סימן ל"א, פיליב 28, ברשימת
הדיואן חלק א' סימן רס"א. פיוט והתום יהודה.
בית א' בסוגר — בקרבם, בגליון כ"ז רשד"ל כתוב: ס"א
בלבם.

בית ג' — ואם ירד. ראה הערת רשד"ל בפה ולהוסיף עפ"י
הנאמר בהוראת המלה ואם למעלה (כרך א' 169).

בית ד' בסוגר — ליש ולמענה. להערת רשד"ל יש להוסיף עוד
כי רי"ה השתמש פה במלה מענה עפ"י
המלה הקרובה אליה בערבית (מעני = מכוון ותכלית), ותהיה
לפי זה הוראת המלה ליש ולמענה לנמצאים ומכוונם
ותכליתם, או בעבור הנמצאים ומכוונם ותכליתם. ובספרות
המעתיקים הקדמונים מערבית (וביחוד בספרות הקראים)
ישתמשו תמיד במלת מענהו בהוראת מכוונו.
כוונתו.

לשיר ח — גרפס: דיואן רשד"ל סימן ל"ד, פיליב 27, ברשימת
הדיואן חלק א' סימן רס"ה. ולפי השערת רשד"ל

הוא מאורה, ובמהזור מנהג מונפלייר הוא יוצר לשבועות,
והתום יהודה.

בית א' — הלל ל"ו, במונפלייר אהלל. שם בסוגר — את
פניו. במונפלייר אור פניו.

בית ב' בסוגר — יום ברקיע, במונפלייר עת ברקיע.

בית ג' בסוגר — דבר ביי. שם: ביי השיר (!)

בית ד' בסוגר — שם: עת זרה משעיר ובא מסיני,
והוא עפ"י לשון הכתוב (דברים ל"ג ב').

בית ה' — צוף דתו. שם: צוף דבשו.

לשיר ט — נדפס: דיואן רשד"ל סימן ל"ו, גיוגער 130, פיליב
28, ברשימת הדיואן חלק א' סימן רע"ה. ובערבית

רשום עליו: וקאל וקד שרב דוא (ואמר אחרי שתותו משקה של
רפואה). ומבית ג' וד' נראה כי המשורר בעצמו היה הרופא
והכין את משקה הרפואה; וראה גם למעלה (בכרך א' 150)
במכתבו לר' דוד מנרבונא.

לשיר י — נדפס: גנזי אקספרד 32, דיואן רשד"ל סימן ל"ט,
פיליב 29, ברשימת הדיואן חלק א' סימן רצ"א.

בית ב' בסוגר — אעריצה. כן בגנזי, ובדיואן כ"י אערוצה;
וראה הערת רשד"ל.

בית ד' בסוגר — להביט חוצה. כגנזי בשבוש לצאת חוצה.

לשיר יא. — נדפס: דיואן רשד"ל סימן מ"ה, פיליב 33,
ברשימת הדיואן חלק א' סימן של"ו. ולפי השערת

רשד"ל הוא פתיחה לשחרית.

לשיר יב — נדפס: דיואן רשד"ל סימן מ"ט, פיליב 33, ברשימת
הדיואן חלק א' סימן שמ"ג. ורשד"ל ישער שהוא

פתיחה לשבת; אולם בערבית רשום עליו: וקאל מתזהרא (ואמר

במאסו עניני העולם, או בחפצו להיות נזיר מעניני העולם),
ונראה שהרשימה היא שלא בדקדוק.

בית ב' — דל אמתך. ראה הערת רשד"ל: ובעטרות לדיבון 37
הביא השערת רק"ש כי הוראת דל כפה הוא נשא
כמו ארוממך ה' כי דליתני (תהלים ל"ו ב'), או תחת דל צ"ל
גל, על דרך התפלה גלה כבוד מלכותך עלינו. ונוכל ג"כ
להגיה גל או גול ע"ד גול על ה' דרכך (תהלים ל"ז ה').
לשיר יג — נדפס: עומר השכחה (פי' איוב לר' יעקב גבישון)
ק"ח, נחל קדומים לדוקעס 52, דיואן רשד"ל סימן
ג', פיליב 34, ונזכר גם מר' זרחיה היוני בס' הישר,
ברשימת הדיואן הוא חלק א' סימן שמ"ד; והערות עליו
גייגער 152.

בית א' — עבדי עבדים, בעומר השכחה: עבדים. שם
בסוגר — הוא לבד. בעוה"ש תחסר מלת הוא.

בית ב' — על כן. בעוה"ש א כן.

לשיר יד — נדפס: במחזור רומניא של"ח ובשאר מחזורים
מנהג ספרד והראן מונפלייר ועוד, דיואן רשד"ל
סימן נ"ב, זקש 35, פיליב 35, ברשימת הדיואן חלק א' סימן
שע"ג, בעמודי העבודה נומר 6. באיזה מחזורים רשום עליו:
בקשה ליום ב' דראש השנה, ובאיזה מהם: לאשמורת יו"ב,
וברובם ובתוכם גם מחזור רומניא הוא מיוחד לשחרית יו"ב.
בית ד' — ברחקי ממך. הבית הזה מובא כפי' איוב לר' ישראל
בכ"י אקספרד בשם רי"ה (נחל קדומים 48), ושעורו
הוא ע"ד מאמר הפלסוף המובא אצל הקרמונים לרוב: מי
שירצה להחיות נפשו ימיתה (רמש"ש ע"ד המעתיקים 405).
ומצאתי כפי' הקראי יעקב אלקרקסאני לפרשת נשא בענין
הנזיר: ועלי דלך יקול פלאטון מותו באלאראדה תחיו באלטביעה

ואלמות אלראדי הו תרך אלמלאד ואמאתה אלשהואת פאן
 מן אמאת נפסה מות אראדי כאן מותה אלטביעי חיוה לה
 יעני אלחיוה אלדאימה אלתי הי אלתיאב (ועל זה יאמר
 אפלטון קִוְיוֹ, ברצון ותחיו בטבע. והמות הרצונית היא עזיבת
 התענוגים והריגת התאוות, ומי שימות נפשו מות רצונית
 תהי המות הטבעית חיים לו, רצונו החיים הנצחיים שהם
 הגמול והשכר).

בית ח' בסוגר — קצתי על קצתי, המבטא הזה הוא העתקה
 מערבית בעצי עלי בעצי (חלק אחד ממני על

החלק השני), ור"ל שאהיה למושא על עצמי.
 בית י"ב — נעורי עשו לנפשמ, ר"ל ימי הנעורים עשו כחפצם,
 בנעורי רדפתי אחר התאות.

בית י"ג — אשר נתן. ראה הערת רשד"ל, וגם ברומניא
 נקוד קָטַן.

בית ט"ו — הבית הזה זכר דון יצחק אברבנאל כנחלת אבות
 פ"ג שאלה ד' בסתם (עמ"ה שם).

בית י"ז — והימים והלילות ערבים. הזמן הוא ערב בדבר.
 בית כ' — בזמן. ברומניא מזמן; ושם מקום הבית הזה הוא קודם
 הבית ומה אומר.

בית כ"ב — ואשאל. ברומניא ואשאף, ר"ל ואתאוה; ומהסוגר
 נראה כי היא נוסחא נכונה.

לשיר מן — נדפס: מדוקעם בארוענט 1850 עמוד 647, דיואן
 רשד"ל סימן נ"ד, פיליב 37, ברשימת הדיואן חלק
 א' סימן שע"ה.

בית ב' — ראה הערת רשד"ל שנוטה להגיה המלה שמחו;
 ואולי אין צורך להגהה רק צריך לנקד שִׁמְחו (מן שִׁמְחָה
 בלשון הפייטנים וכדרכם לעשות ל"ז מל"ג), ור"ל בהתחדש

שמחת ה' החפץ בכבוד תורתו, ופיליב הביא הנוסחא שמה; אולם חדש שמה בהתחדש שמה הוא מאמר חסר טעם.

בית ו' — חדש שנת. בארבעה חדש טבת, וזהו נגד המשקל.

לשיר מזן — נדפס: דיואן רשד"ל סימן נ"ה, פיליב 38, ברשימת הדיואן חלק א' סימן שע"ח, ובערכות רשום עליו: ולה ממא כתב עלי שרה אלתורה (ולו מה שכתב על פירוש התורה); אולם בגוף השיר לא ידבר משום פירוש כי אם מהתורה עצמה, ונתקשה בזה רשד"ל. ואולי צ"ל עלי מדה אלתורה (בשבח התורה) או עלי נסכה אלתורה (על העתק התורה בכתב). ופיליב הביא בשם ר"א שמיעדעל: „אולי כונתו על פירוש התורה לרב סעדיה גאון שהראב"ע בן דורו מזכירו בפירושו עה"ת. ועל זה יש להעיר כי בימי רי"ה היו כמה פירושים עה"ת (לבד מרס"ג כתבו פירושים: רב אהרן בן סרגאדו, רב שמואל בן חפני, רב האי גאון, ר' משה ן' גיקטילה, ר' יהודה ן' בלעם, ומי יודע כמה עוד חוץ מאלה); אולם הקושי שהעיר עליו רשד"ל הוא שלא נמצא בשיר שום רמז על הפירוש.

בית ד' ותלאה — מתהללה לאמר, כונתו להכתובים במשלי (ביחוד קאפ' ח') הנאמרים בשם החכמה והתבונה.

בית ח' — בי נעמה. ראה ההערה למעלה (כרך א' 170). שם בסוגר — נתיבה פנתה. ראה הערת רשד"ל, ובעטרות לריבון 45 יפרש: בי פנתה הנפש את כל עקלקלות של נתיבה, והשם עקלקלות הוא נסמך אל נתיבה. בית ט"ז — העוזרים רהב. על דרך לשון הכתוב (איוב ט' י"ג).

בית י"ח בסוגר — בעינה עמדה, בזהרה, מלשון כעין החשמל.

לשיר יז — נדפס: מחזור רומניא תמו"ו ע"א, הכרמל השבועי א' 77 (מס' שירים ותשבחות ד' קסטנטינה), זקש 31 (ממחזור והראן), דיואן רשד"ל ג"ו, טל אורות סימן ס"א, טליב 41, ברשימת הדיואן חלק א' סימן שע"ט, בעמ"ה 156 נמר 14 בשם ר' לוי י' אלחבאן (ראה למטה). והנה אף כי נמצא בין שירי רי"ה בספק גדול הוא אם הוא המחבר, כי באיזה מחזורים הוא מיוחס לר' לוי בן יעקב אלחבאן מסרקוסטא בן דוון של רי"ה שגם הוא היה משורר נכבד, וכן קימו וקבלו זקש, רח"ל ק"ב, לאנדרטה ורשוח"ה; אולם רשד"ל סמך על הדיואן שלו ולא נסתפק שרי"ה מחברו, ופיליב פסק בסכינא חרופא בלי שום ראיה והוכחה ויאמר כי החכמים שלא יסכימו לזה נכסלו. והנה ברומניא הוא נמצא בסדר שבת לחתן, ורשד"ל ישער כי הוא לגשמת, ובערבית רשום עליו: ולה הדה אלמקטעה תמגידיה מלחנה (ולו חרוזי התהלה לנגן), וברשימה אחרת: וקאל מתעבדה (ואמר בעבודת ה'), וחתום לוי.

בית א' — אתן מגמתי, באיזה נוסחאות כתוב שמת'י, ובאחרות אשים. (בטה"ד לא נדפס ציון המספר בבית א', ותחת המספר ב' כתוב א').

בית ב' — רוח מרדפת, ברומניא ושות"ש מרדפת, ויש לישב גם הנוסחא הזאת. שם בסוגר — מתבל תרומתי. בשות"ש תנומתי, ואולי היא טה"ד שם והמלה לקוחה מבית ג'.

לשיר יח — נדפס: דיואן רשד"ל ס' ס', פיליב 43, ברשימת הדיואן חלק א' סימן שפ"ג. במחזור מנהג

מונפלייר הוא רשות ליום ראשון של פסח.
 בית א' — גילוי זבול. גלגלי התבל. שם בסוגר — וגלי תהום,
 בעת קריעת ים סוף.

לשיר יט — נדפס: דיואן רשד"ל סימן ס"ג, פיליב 44, ברשימת
 הדיואן חלק א' סימן תי"ז. והוא פיוט לנשמת,
 ומחרוזת ה' נראה כי הוא לחון, וחתום יהודה.

חרוזה ג' בית ב' — ודי היתה בקרבי תצוה. בכ"י אצוה
 ורשד"ל תקן תצוה, ראה הערתו.

ובעטרות לדיבון 46 ישתדל לקיים נוסחת הכ"י גם יפרש המלג
 ודי כפשוטה, ושעור הבית לדעתו: „אחרי כי נפשי תאז
 לעלות ליסודה, ואל נדודה כל היום תקוה, וכי די בעינה
 היתה בקרבי, על כן גם אנכי אֲצַנֶה לביתי ויערוף לקחי לבני
 ואחנה מעשה יוצרה וכו'". והוא ע"ד מאמר רו"ל שוב יום אחד
 לפני מיתתך. גם יעיר שם עוד: „ואם נאמר כי נפל טעות בסלה
 אצוה טוב יותר לומר כי צ"ל אשה בשי"ן, ור"ל כי מאשר
 יודע אני איך נפשי נכספת תמיד לעווב אותי ולשוב למעונה
 וכל יום תקוה למעונה ע"כ אֲשַׁנֶה לנגדי תמיד כי די היתה
 בקרבי, וכי עוד מעט ואמות, וע"כ יערוף לקחי וכו'".

חרוזה ה' בית ב' — אעטף בבני בריתך. ראה הערת רשד"ל
 המתקשה בחסרון תנועה, ולפלא מדוע לא

הגיה אֲעֻטְפָה? ובעטרות לדיבון שם יתקן ובני בריתך או
 אתעטף, והאריך שם בהערתו; אך אין דבריו נראים לי, רק
 אמת הוא כי הוראת הבית היא: יום אשר אתפלל (מן תפלה
 לעני כי יעטוף) בתוך בני בריתך בעד חבל נחלתך.

לשיר כ — נדפס: דיואן רשד"ל סימן ס"ד, פיליב 45, ברשימת
 הדיואן חלק ב' א' סימן ב', והוא פיוט לנשמת,
 וחתום יהודה.

חרוזה א' בסוף — ולעלות נחפזות. כי הנשמה תכסוף ותתאוה לשוב למרום מקור מחצבתה, כדברי המשורר בשיר הקודם חרוזה ג': ועלות ליסודה תאוה, וכן למטה (עמוד 151): נפש לבית אב נכספה.

חרוזה ג' בסוף — גרש אל תגרש האמה. בכ"י כתוב: אל אשר אמנם אולי נוסחת הכ"י היא הנכונה, כי בלאו הכי תמצאנה בשיר זה תנועות חסרות ויתרות, גם נוכל להאריך השוא במלה תגרש כמתג כמו שעשה רשד"ל למעלה בחרוזה ב' במלת נעורי.

חרוזה ד' בית ג' — במופתך ואותך. ראה הערת רשד"ל המפרש במעשיך; ואולי כונת המשורר להנפש עצמה ע"ד מאמר הפלסופים המובא הרבה בדברי הקדמונים: דע נפשך ותדע בוראך, וכדברי רי"ה עצמו למעלה (עמוד 72): דע נפשך מה היא ובקש להבורא ובין — כי היא תבינך; וראה בזה הערת דוקעם בשירי שלמה 82. נמצא כי הנפש בעצמה היא אית ומופת על מציאות ה'.

לשיר בא — נדפס: במחזורים למנהגי ספרד ארגיל ותלמסאן, דיואן רשד"ל סימן ס"ה, פיליב 47, ברשימת הדיואן חלק ב' א' סימן ג', עמ"ה נומר 52, ואיזה הערות עליו גיינער 155. והוא רשות לקדיש שקודם ברכו ליום ב' דראש השנה, ובקצת מחזורים לר"ה ושלוש רגלים ועוד שגויים, וחתום יהודה בכפלים (בראשי החרוזות ובה' בתים הראשונים שהם חרוזה א'), ובמחזור תלמסאן נמצא עוד חרוזה נוספת שראשי בתיה עולים חזק.

בית י"א בסוגר — באמירתו, נוסחא אחרת באונתו, ונמצא באמרתו נגד המשקל,

בית י"ג — כבן ביתו. במשה שכחוב בו בכל ביתי נאמן הוא
(במדבר י"ב ז').

בית כ"א בסוגר — למענו פעלותיו. ראה הערת רשד"ל, ואוסף
כי פירוש ר' יונה והרלב"ג על המלה למענו
הוא על פי ההוראה הערבית למלת מעני כאשר העירותי
למעלה (עמוד 198).

בית כ"ח — כי תדרוש. מוסב על מלת אל בבית הקודם, ושעורו
אל תדרוש, והוא ע"ד מאמר בן סירא במופלא
ממך אל תדרוש כהערתו למעלה (עמוד 196).

לשור כב — נדפס: כאילת השחר ובאיוה מחזורים, דיואן
רשד"ל סימן ס"ז, פיליב 50, ברשימת הדיואן
חלק ב' א' סימן ה', בעמ"ה נומר 70. באילת הוא פיוט ליום
שאין בו תחנה, ולא נדרסהוטה ישער שנוסד לקדושה, אולם
כמנהג פולין הוא אופן לשבת שבין יוהכ"פ לסכות, וכמנהג
והראן ליום א' דסכות, וחתום יהודה.

בית ג' — לך מעגל כרום גלגל. אתה תדרוך על במתי
הגלגלים.

בית ד' — ואם נבצר. ראה ההערה למלת ואם למעלה (כרך
א' 169).

בית י"ח — ושם קבה. זהו מיוסד על דבריו ר' יהושע (בבא
בבא בתרא כ"ה): עולם לקובה הוא דומה.

בית כ"ב בסוגר — הרוח והמימה. בעטרות לדיבון העיר: „אעפ"י
שהמלה המימה בה"א נוסף פי' לכאורה
כמו להמים", ואין נראין דבריו.

בית מ' — יותר טוב לקרוא בחנתן, וצרפתן, והורדתן,
וכן בבית מ"א והן, כי כל זה מוסב עד השיות

הדחיות שבכית ל"ט, ולכן נאמר גם למטה הכל בל"ג,
אף כי לפעמים לא יקפיד המשורר בזה.

לשיר כג — נדפס: באילת השחר ובמחזורים למנהגים שונים,
זקש 37, נטעי נעמנים כ', דיואן רשד"ל סימן
ע"א, פיליב 58, ברשימת הדיואן חלק ב' א' סימן ט', עמ"ה
נומר 97. והוא פיוט אל פסוק כל עצמותי תאמרנה באמצע
תפלת נשמת ליום א' (ובאיוה מנהגים ליום ב') דראש השנה,
והתום יהודה. ואיוה נוסחאות יש להן הוספה בראש הפיוט
לפתיחה בג' בתים ונדפסה מוקש שם:

כל יצר וסרעף הן יעצימוך

כל מחשב ורעיון הן ירוממוך

כל לשון ושפה בזמר יקדמוך. כל עצמותי וכו'.

אולם רשד"ל ישער שהפתיחה הזאת אינה מרי"ה על כי משקלה
משונה ממשקל גוף השיר, וספק הוא אם יש בכח הטעם הזה
להכריע בדבר.

לשיר כד — נדפס: דיואן רשד"ל סימן ע"ב, פיליב 60,
ברשימת הדיואן חלק ב' א' סימן י'. והוא
א ה ב ה ונוסד על מצות תפלין. והתום יהודה בכפלים,
וכבר העיר רשד"ל כי לשון הפיוט הזה אינו שירית כשאר שירי
רי"ה; ולכן נראה שאם באמת רי"ה הוא מחברו אזי כתבו
בימי עלומיו.

בית ה' והלאה — מאמרי חז"ל שעליהם ירמו בבתים אלה
נמצאים במסכת מנחות ל"ה — ל"ז.

בית כ"א — בדיואן כ"י כתוב פה ואקן [צ"ל נאקן, כערבית]
ר"ל הסוף חסר.

לשיר כה — נדפס: במחזור אלגזאייר ותלמסאן והראן, מלא
חפנים 38 ממחזור אויניון כ"י, אריענט 1843

עמוד 524, 1849 עמוד 179, זקש 36, דיואן רשד"ל סימן ע"ג, פיליב 68, ברשימת הדיואן חלק ב' א' סימן י"א, עמ"ה נומר 100, והוא פיוט ליום א' (ובאיוה מחזורים ליום ב')

דראש השנה, וחתום יהודה.

הערה א' — בטה"ד נכפלה המלה א ליו.

חרוה ג' בית ג' בסוגר — עמך אל המרפא. אצלך כח הרפואה, לשיר כו — נדפס: מחזור רומניא קע"ה ע"א, גם מחזור מונפלייר והראן ועוד, הכרמל השבועי א' 77 מס'

שירים ותשבחות, דוקעס צור קעגנטנים 174 נומר 22, ויטרי 568, דיואן רשד"ל סימן פ"א, פיליב 76, ברשימת רשד"ל חלק א' סימן רל"ח 15 סימן י"א, עמ"ה נומר 75, ואיוה הערות עליו גייגער 154. והוא ברכו לשבועות לפי מחזורים מאיוו מדינות ורשות ליום ב' דשבועות לפי מנהג מדינות אחרות, וחתום יהודה.

בית ב' וג' — גם פה יקשר המשורר רעיון מציאות הנפש במציאות ה' כמו שהעירותי למעלה (עמוד 205),

וראה גם הערת רשד"ל לשיר הבא.

בית ד' בסוגר — וירד בענני, ברומניא ושכן בענני (וזהו תשובה לשאלת רשד"ל בדיואן בסוף הערה ג').

לשיר כז — נדפס: דיואן רשד"ל סימן פ"ב, פיליב 78, ברשימת הדיואן חלק ב' א' סימן נ"ב. והוא פיוט מחרך לנשמת, וחתום יהודה.

חרוה ב' בסוף — בעטרות לדיבון 49 יציע לקרוא ולנקד הבית

הקשה כזה:

מְתֵּשָׁה, וְתִקְמַת בְּטוּחוֹת

בְּעֵדוֹת אֶל דְּבַר צְחוֹת

והמלה מחשה לדעתו נמשכת למלות לכל מתנשא בבית הקודם, ר"ל שהוא משתיק את פי כל המתנשא נגד ה'; וחכמת בטוחות הוא מלשון הכתוב (איוב ל"ח ל"ו), ר"ל החכמה אשר שם ה' במשכיות וטוחות האדם היא תדבר צחות ותעיד על מציאות האל,

לשיר כח — נדפס: דיואן רשד"ל סימן פ"ג, פיליב 80, ברשימת הדיואן חלק ב' א' סימן נ"ג. והוא אופן, וחתום יהודה.

חרווה ב' בית ג' — ראה הערה ב' מרשד"ל ולהוסיף עפ"י הערת למעלה (עמוד 164).

חרווה ג' בית א' וב' — ראה הערה ג' מרשד"ל; ודברי רי"ה מיוסדים על המשנה בסוף מסכת סוטה כי טהרה מביאה וכו' לידי רוח הקדש.

לשיר כח — נדפס: מחזור ויטרי 147 ובמחזורים אחרים, יציים ופרחים 18, טל אורות סימן א', פיליב 67, ברשימת הדיואן חלק ב' ב' סימן פ"ט, עמ"ה נומר 110, והוא זמר לליל שבת.

חרווה א' בסוף — יום מרגועי. נ"א שעשועי.

חרווה ב' בית ג' — שם שם. נ"א שם את.

חרווה ג' בית ב' — קוו לשמשי. נ"א קנאו, והיא נוסחה ישרה.

חרווה ד' בסוף — קרוי אלי. יותר טוב לקרוא קרוא, כי בלי הכרה לא יעזוב רי"ה לשון המקרא להשתמש בלשון חכמים.

חרווה ו' — בדיואן לא תמצא החרווה הזאת, ובאמת כפה"נ היא הוספה מאוחרת.

לשיר ל' — נדפס: טל אורות סימן ג', ברשימת רשד"ל עמוד 15

סימן י"ב, וכפי הנראה הוא פיוט לקדושה, וחתום יהודה.
 חרוזה א' — צריך לנקד יְתְרִי (טה"ד), ר"ל הגידו ובשרו אחדות
 ה'; וכן למטה.

חרוזה ה' בית א' — הללוהו. נ"א הדרוהו. שם בית ב' —
 ביום: נ"א כל יום.

לשיר לא — נדפס: טל אורות סימן ד' ממחזור ויטרי, ברשימת
 הדיואן חלק ב' א' סימן ס"ח, ומתוכנו נראה שהוא

פיוט לקדושה, וחתום יהודה.

חרוזה ג' בית ד' — יחלוש. הראשון מלשון חולשה ושליחת
 הכחות, והשני מלשון חולש על גוים
 (ישעיה י"ד י"ב), שהוא לפי פירוש הקדמונים במובן יפיל
 עליהם גורל.

חרוזה ד' בית ג' — יגעם. יתענג, ראה ההערה למעלה (כרך
 א' 170).

חרוזה ה' בית ד' — יבא לנו. מוסב על שר שלום הנזכר
 בבית ב', וכונתו לאליהו שיבוא לקרב
 את הרחוקים.

לשיר לב — נדפס: מרוקעס צור קעגנטנים 172, זקש 32,
 נטעי נעמנים כ', טל אורות סימן ה', פיליב
 81, ברשימת רשד"ל עמוד 15 סימן י"ג, עמ"ה נומר 50.
 והוא פיוט לשים שלום בשבת (לפי כ"י המבורג) או אופן
 (בכ"י אקספרד), ובשניהם רשום עליו מר' יהודה
 קשטלין, ר"ל מאריך קסטיליא; ובמחזור רומא הוא פיוט
 לקדיש (אגרות רשד"ל 463), וחתום יהודה.

חרוזה א' בית א' — מקומך. במחזור רומא שם כ' שלא
 כנכון.

חרוזה ב' בית א' — בקרבים. בתוך קרב ולב. שם בית ג'

בסוגר — אתה שוכן. נ"א ואתה. שם בית ה' בסוגר —

אף. נ"א ואף.

חרוזה ג' בית ב' בסוגר — ומבשרם. נ"א מבשרם, ושאָלֶם.

שם בית ג' — פיהם יעיד. נ"א כי

הם יעידו, שלא כנכון.

חרוזה ד' בסוף — ואתה נותן אכלם. נ"א ואתה מחיה את

כלם. אצל פיליב נעתקו בשבוש ב' בתים

מחרוזה זאת אל הקודמת, כי כל חרוזה בשיר זה תכיל ה'

בתים, לכן תקונו קלקולו.

חרוזה ה' בסוף — נשא כלם. נ"א נשא את כלם.

לשיר לָג — נרפס: מחזור רומניא נ"א ע"ב וצ"א ע"ב,

ארענט 1844 עמוד 399, טל אורות סימן י"ב,

ברשימת רשד"ל עמוד 16 סימן מ"ג, עמ"ה נומר 92, ברומניא נ"א

הוא קריש לחנוכה, וצ"א הוא אופן לפ' פרה, וחתום יהודה.

חרוזה א' בית א' — ישעך יוכירו. ברומניא צ"א בטעות

יכתירו, ונ"א שם כנכון.

חרוזה ב' בית ב' בסוגר — משמך. ברומניא צ"א את שמך,

ונ"א משמך. שם בית ג' —

כחכם, כן ברומניא א', ושם ב' הנוסחא טָכָם, ואולי הוא

במקום טבעם, וטבם היא המלה התלמודית טיב (מה

טיבו). שם בסוף — מְתִים. ברומניא א' קְמִתִים, ושם ב'

תְּמִתִים, ושניהם בטעות.

חרוזה ג' בית ג' — ואם. נ"א אם. שם בסוגר — הן. נ"א

הם בטעות.

חרוזה ד' בית א' — משמרתו. רומניא א' וב' משמעתו.

שם בית ב' — בכס רום, נ"א דמות כס.

בית ה' — יגישו שי. נ"א יגשו (יפגשו) בך.

חרוזה ה' בית ב' — בקרו מקדשו. נ"א יחדו יקדישו.
 שם בית ג' — פחדו. נ"א יפחדו.
 לשיר לד — נדפס: במחזור ארגיל ונהראן, טל אורות סימן י"ג,
 ברשימת רשד"ל 16 סימן מ"ה (ואולי הוא הנזכר
 שם ברשימת הדיואן חלק א' סימן רכ"א החסר בגוף הכ"ו)
 עמ"ה נומר 77. והוא רשות ליום א' דראש השנה וחתום
 יהודה.

בית ג' — למשוך בעת רצון. יתפללו ששעת הרצון תמשך
 ותתארך.

בית ד' בסוגר — להורותם. בארגיל בהודותם, והיא
 הנוסחא העקרית.

לשיר לה — נדפס: כוכבי יצחק כ"ד 23, טל אורות סימן
 ס"ח, ברשימת הדיואן חלק ב' ב' סימן א' (וראה
 שם 16 סימן מ"ו), עמ"ה נומר 83. וממחזור כ"י הביא דוקעס
 שרשום עליו אופן המפואר, וחתום יהודה.
 חרוזה א' בראשה — יקרת אדון. אצל דוקעס בכוי"צ יקר,
 וכן בכל הרשימות, ובט"א הוא כפי תקון
 רשד"ל עפ"י המשקל.

חרוזה ב' בית א' — מעים. ר"ל קרב ותוך האנשים ופנימיות
 לבם. שם בית ב' — אשר שח. בכוי"צ
 שם ותחמר המלה אשר נגד המשקל. שם בסוגר — וניב
 לשפתים, בכוי"צ חין בשפתים, בית ג' — ושת. בכוי"צ
 ושם. בית ד' — ברא נפשות נכאות. בכוי"צ בורא
 נפשות נביות; ובנראה היא הנוסחא הנכונה, כי
 בראשונה יחשוב את המלאכים משרתי השמים שגבותם מלאות
 עינים (יחזקאל א' י"ח), ואח"כ את הנביאים הנקראים לבוא
 לפני ה' אשר יוכלו לראות המחזות הנגראות. וכן למטה

בחרוה ג' ידבר מהנביאים, בית ה' — נתן. בכוי"צ נותן.
 חרוה ג' בית ג' — שפכו, בכוי"צ משכו, והיא הנוסחא
 הנכונה. בית ד' — ומלמדות. בכוי"צ

מלומדי נגד המשקל. שם בסוגר — בין בחלום בין במראות.
 ע"ד הכתוב (במדבר י"ב ו') במראה אליו אתודע בחלום אדבר
 בו. בית ה' — לאור. כן בט"א. ובכוי"צ ואור; אך לפי
 המשקל והענין צ"ל לאור. שם באור מלך. בכוי"צ פני מלך.
 חרוה ד' בית ב' — נתן. בכוי"צ נותן. שם בסוגר — תורה.
 בכוי"צ תורה וצ"ל תורת. בית ג' —

לאמר לעינים. בכוי"צ לאור לעינים, ואף כי היא נוסחא
 ישרה, בכל זאת המשך הבתים ראודעו יורה כי צדקה
 הנוסחא לאמר, בית ה' — האחד ראש. דוקעס יביא להשוואה
 חרוה הר"מ נ' עורא: „הוא היסוד לבין ומולדותיו כמו אחד יסוד
 חשבון לרבותים“.

חרוה ה' בית א' — תעצמות. בכוי"צ תעלמות. בית
 ג' — ובשם. בכוי"צ בשם נגד המשקל.

שם בסוגר — שלומות. בכוי"צ שלום נגד המשקל. בית ה' —
 בשם. בכוי"צ תחסר המלה הזאת הנדרשת לפי המשקל.

לשיר לו — נדפס: טל אורות סימן ע', ברשימת הדיואן חלק
 ג' סימן קנ"ג, והוא כנראה פיוט לקדושה, וחתום
 יהודה בכפלים.

חרוה ו' בית ג' — או סגור, בט"א אוי (טה"ד).

מחלקה ששית.

לשיר א' — נדפס: גנוי אקספרד 31, דיואן רש"ל סימן ה',
 פליב 4, ברשימת הדיואן חלק א' סימן כ"א.

- בית א' בסוגר — לכסא האלהים. בנגזי לכסא השלוש.
 בית ב' בסוגר — אלי מרום. בנגזי עלי מרום.
 לשיר ב' — נדפס: דיואן רשד"ל סימן י"ד, פיליב 12,
 ברשימת הדיואן חלק א' סימן פ"ג. ולפי השערת
 רשד"ל הוא רשות לנשמת.
- בית ג' — פרידתה פרי דתה. על דרך התגנים, ראה למעלה
 (כרך א' 207).
- בית ד' בסוגר — עדיה. פיה כהערת רשד"ל; ואוסף כי קודם
 הפרחון והרד"ק כבר פירש רב האי גאון כן,
 ראה מה שהבאתי מכ"י במאגאצין לברלינער והאפמאנן (חלק י"ד
 עמוד 198).
- לשיר ג' — נדפס: דיואן רשד"ל סימן ט"ו, פיליב 18 ברשימת
 הדיואן חלק א' סימן פ"ח, וכפי הנראה הוא
 מאורה, וחתום יהודה.
- לשיר ד' — נדפס: דיואן רשד"ל סימן כ"ה, פיליב 19, ברשימת
 הדיואן חלק א' סימן קי"ב. והוא פיוט לנשמת,
 וחתום יהודה הלוי.
- לשיר ה' — נדפס: מדוקעס בארוענט 1850 עמוד 617. דיואן
 רשד"ל סימן כ"ח, פיליב 21, ברשימת הדיואן
 חלק א' סימן קל"א, וראה גייגער 152.
- בית א' בסוגר — תחילו. בעטרונו לדיבון 44 העיר כי המלה
 מענין תקוה ותוחלת מן ויחיל ודומם (איכה ג'
 כ"ו), אולם לי נראה כי הוראת המלה מענין פחד ורעדה,
 כי ציור הזמן ומקרוי אצל המשוררים הם עפ"י רובא דרובא
 לרעה ולא לטובה. והערתו שם כי בהוראה זאת הפעל נקשר
 עם מ"פני אינה צורקת מכל וכל, כי מלבד שבכמו זה נתנה
 רשות למשוררים, הגה נמצא גם בכה"ק. כמה פעמים בלי

מפני, כמו הכיתה אותם ולא חלו (ירמיה ה' ג'), חול תחול
 סין (יחזקאל ל' פ"ו), חולי וגוחי (מיכה ד' י') וכדומה.

לשיר ו — נדפס: באיזה מהזורים, אריענט 1848 עמוד 423,
 דיואן רשד"ל סימן כ"ט, פיליב 22, ברשימת
 הדיואן חלק א' סימן קע"ה, עמ"ה נומר 43. והוא רשות
 לנשמת בשמיני עצרת, וחתום יהודה, ובערבית רשום עליו:
 וקאל מתזהרא (ואמר אודות הנזירות מעניני העולם).

בית ג' — כי תעירין שחרים. בראש אורח חיים נאמר ג"כ
 שיהא האדם מעורר השחר, ושם רשום כי מקורו
 בירושלמי (מסכת ברכות), ומשמם לקחו גם רי"ה.

לשיר ז — נדפס: דיואן רשד"ל סימן ל"ג, פיליב 25, ברשימת
 הדיואן חלק א' סימן ר"ס, מבית ב' נראה שהוא
 רשות, וחתום יהודה הקטן חזק.

בית ד' — גיל מפני גיל, ראה הערת רשד"ל, ובעמרות לדיבון
 44 יפרש באופן שכל השלש מלות גיל יש להן פה

הוראת שמחה, והוראת הכית תהי: דחי גיל תענוגות בני
 אדם מפני גיל קנין החכמה כי אנשי גיל תענוגות העולם
 סכלים הם ואין בהם תבונה, אולם נגד זה יש להעיר כי לא
 רשד"ל הוא הממציא שלשת ההוראות של המלה, כי אם
 כבר נמצאו בהערה לדיואן בערבית שאולי יצאה מרי"ה; ואם
 נוסף עוד כי יריד המשוור הרמב"ע השתמש במלת גיל באופן
 כזה, וכי ככלל האופן הזה היה מקובל וחיביב אז אצל
 המשוררים — אז לא יהי כל ספק כי צדקה דעת רשד"ל.

לשיר ח — נדפס: דיואן רשד"ל סימן ל"ה, פיליב 27, ברשימת
 הדיואן חלק א' סימן רס"ו. כפי השערת רשד"ל
 הוא פיוט לברכת עושה השלום.

לשיר ט — נדפס: דיוואן רשד"ל סימן ל"ח, פיליב 29, ברשימת הדיוואן חלק א' סימן רע"ז. במחזור והראן הוא רשות לשמחת תורה, וחתום יהודה.

בית א' — שחרי האל. כן בוהראן, ובדיוואן כ"י בית אל; ורשד"ל בחר בנוסחא ראשונה שהיא ע"ד הכתוב אלו אתה אשחרך. ופיליב הגיה בית האל, ולא הרגיש שזה נגד המשקל, גם לא הודיע מדוע לא יתכן נוסח הדיוואן בית אל.

בית ב' בסוגר — הם כל כשפיו. בוהראן המה כשפיו. בית ד' בסוגר — ייבשו מחר. בוהראן כתוב מהר.

לשיר י — נדפס: זקש 38, אריענט 1848 עמוד 345, דיוואן רשד"ל סימן מ"ב, פיליב 31, ברשימת הדיוואן חלק א' סימן שט"ז, עמ"ה נומר 91. במחזור קרפינטראן ואויניון הוא רשות לראש השנה, וחתום יהודה.

בית ד' בסוף — סערו. באויניון נסערו. בית ה' בסוגר — נפשות. באויניון נפשים, והיא נוסחא פיוטית להפוך הנקבה לזכר.

לשיר יא — נדפס: אריענט 1850 עמוד 507, דיוואן רשד"ל סימן מ"ו, פיליב 24; ברשימת הדיוואן חלק א' סימן שכ"ו. בית א' — מה תאמין. נ"א אאמין. שם בסוגר — אמת. נ"א אמן.

לשיר יב — נדפס: דיוואן רשד"ל סימן מ"ח, פיליב 33; ברשימת הדיוואן חלק א' סימן ש"מ.

(שיר יג נכפל בטעות, ראה למעלה עמוד 61). לשיר יד — נדפס: דיוואן רשד"ל סימן נ"ו, פיליב 41, ברשימת הדיוואן חלק א' סימן ש"פ. וכל בית בשיר זה מתחיל במלה שבסוף הבית הקודם,

בית א' — נפש לבית אב. נ"א נפשי לבית אל, ורשד"ל
בחר בנוסחא ראשונה מפני שהיא שיריית יותר.

בית ד' בסוף — לעלוו. נ"א לעלות.

בית ה' — ודלתי, נ"א ודלתה. שם בסוגר — צ"ל עינה.

בית ו' — ואסר אסרה. נ"א ואסרה אסר, ונוסחא
הראשונה עיקרית.

לשיר מז' — נדפס: דיואן רשד"ל סימן פ"ה, פיליב 61;

ברשימת הדיואן חלק ב' ב' סימן ק"ח.

חרוזה ד' בית ב' — ושב אדם. נ"א וכל אדם. שם
בסוגר — ותוכן רוחות ה'. על כי אמר

בבית הקודם ונשמה הנשמה יוסיף לומר כי כאמת הנשמה
לא תהפך לשממה ולא תאבד כי ה' הוא תוכן (מונה במספר)

הרוחות ואחת מהן לא נעדרה.

חרוזה ט' בית א' — בית אבנים. הקבר החצוב באבן.

חרוזה ט"ו בית א' בסוגר — היש כמה נפדע. מן פדעהו (איוב
ל"ג כ"ד); ובכ"י הנוסחא והן

מאד נגדע.

חרוזה כ"א בית א' בסוף — הצילם. כבר העיר רשד"ל כי אין
למלה זאת מובן פה, אולם גם

הצעתו לקרוא תהילים מן יהלו לא תרחיק הקושי; ואולי צ"ל
בצלם, ור"ל כי גם בצל חיי עולם ימצא אור שמש.

לשיר מז' — נדפס: אריענט 1850 עמוד 507, פיליב 90;

ברשימת הדיואן חלק א' סימן ר"י. והוא תוכחה

לאיש אשר לא יקום בבקר לתפלת השחר ולא יקח למשל את

בני אמונות אחרות המשכימים קום.

רבי יהודה הלוי

קובץ שיריו ומליצותיו

עם מבחר הערות רשד"ל וחכמים אחרים

נערבו מתרש ע"י

אברהם אליהו הרכבי.

הוצאת „אחיאסף“.

כרך שני

ווארשא

בדפוס האחים שולדבערג דזיקא № 1

תרנ"ד.

РАББИ ИГУДА ГАЛЕВИ

т. е. оборнныѣ стихотвореніи Рабби Иегуда Галеви.

Сост. А. А. Гаркави.

Томъ II.

Издание „Ахיאсафъ.“

ВАРШАВА.

Тип. Братевъ Шульдбергъ, Дикая № 1.

1895.

Дозволено Цензурою.
Кіевъ, 30 Марта 1894 г.

תכן הענינים.

צד		צד	
19	(יא) ירחם בך		מחלקה א.
20	(יב) יודעי הפיצוני		
21	(יג) כימי הנעורים		
22	(יד) יקרו נסיך		שירי ציון
23	(מז) קראו מלאכי	1	(א) יפו בעיני
24	(מז) ירך אל	3	(ב) ראה ערים
25	(יז) יבשו אלי	4	(ג) ירושלם כרמא
27	(יח) ים סוף וסיני		
29	(יט) מה לאחותי		מחלקה ב.
31	(כ) יריבוני בך		
31	(כא) ימינך נושא		שירי כנסת ישראל בגלות.
33	(כב) ימי כלו		
36	(כג) פזורי נהר	5	(א) ימין עוזך
		5	(ב) יענה פי
		6	(ג) יאירון כוכבי
		6	(ד) שלשו קדוש
		9	(ה) יחד באורך
		11	(ו) יקר יום שבת
		13	(ז) אותותינו התמהמהו
		15	(ח) יודעי יגוני
		17	(ט) יאתה שדי
		18	(י) יזכרו פלאך
	מחלקה ג.		
	שירי חול.		
37	(א) השר אשר		
37	(ב) שיר חדש		
39	(ג) שלום לגבר		
40	(ד) בגדתם בי		

73 (ג) הוי הלומדים	41 (ה) לקראת חלל
74 (ד) ראה שוכן	42 (ו) שמש אשר
74 (ה) יום נד	42 (ז) בותם למימי
74 (ו) לגבורי תורה	43 (ח) שמה בחור
77 (ז) אמור לי	45 (ט) יכונן חתני
77 (ח) בליעל וידיח	47 (י) באו וראו
77 (ט) ומה מלך	48 (יא) כוכבי תבל
78 (י) ומי חשוד	48 (יב) זמן מעדנך
78 (יא) שלשה הם	50 (יג) שאו שלום

מחלקה ה.

תהלת אל ותחנונים,

מהלל התורה והמצות.

79 (א) לבי עמוד	48 (כ) ארץ כילדה
82 (ב) ידידות משכנותיך	61 (כא) נמת ונדרמת
82 (ג) יגילון באור	62 (כב) ראה כי האנוש
83 (ד) וורד עלי	
84 (ה) יחלו פני	
85 (ו) ידעתני בטרם	
86 (ז) יפה זטוב	
87 (ח) יומם ולילה	
87 (ט) אלי רפאני	
88 (י) לקראת מקור חיי אמת	63 (א) אם נפשך
89 (יא) כל כוכבי	73 (ב) שמה בפני

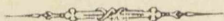
מחלקה ד.

פתגמים, משלי מוסר,

מכתבים וחידות.

	89	יב) עבד אשר
	90	יג) עבדי זמן
מחלקה ו.	90	יד) יי נגדך
	93	יז) מעם י"י
	94	יח) מי זאת
תוכחה לנשמה ודברי מוסר	97	יז) לקראת מקור חיי אתן
אל לבו	98	יח) גלילי זבול
	98	יט) שם אלהים
139	100	כ) לערוך שיר
139	104	כא) יה שמך
140	107	כב) יהו לשון
141	113	כג) כל עצמותי
142	115	כד) ישר חקי
144	118	כה) מי יתנני
145	120	כו) יעירוני בשמך
147	121	כז) יאתו לך
148	124	כח) יה בפי
149	126	כט) על אהבתך
149	128	ל) יהו נא
150	129	לא) יקדישון היום
(יג) (נמת ונרדמת, בטעות, 150)	131	לב) יה אנה
151	132	לג) ישעך וזכורו
153	134	לד) יעלה ויבא
157	135	לה) יקרת אדון
הערות ותקונים 158—200	137	לו) יקירים אדירים

לוח השירים והמליצות עפ"י א"ב (*).

א

ז'	נֹחַ		אותותינו התמהמהו
ט'	נֹחַ		אלי רפאני
ה'	נֹחַ		אם לאלהיך
א	נֹחַ		אם נפשך
ט"ו	נֹחַ		אמונות יהגה
ז'	נֹחַ		אמור לי
כ'	נֹחַ		ארץ כילדה

ב

י'	נֹחַ		באו וראו
ד'	נֹחַ		כגדתם בי
ז'	נֹחַ		בזיתם למימי
ח'	נֹחַ		בליעל וידיח
י"ח	נֹחַ		בתולות על שירתן

(* בלוח לכרך א' עמוד 1 צ"ל : אמר בלב ימים . א, ט"ז
ועמוד 6 שם באות ע' יחסר : ערבה שנתי . ג, ל"ד
ערבו כיום . ג, ב')

ג

גלילי זבול ג' ה' י"ח

ה

הוי הלומדים ה' י"ג
 השר אשר מושבך ה' א'

ו

זמה מלך ו' ט'
 זמי חשוק ו' י'

ז

זמן מערנדך ז' י"ט

יוד

ג'	י' אירון כוכבי נשפי
ט'	י' אתה שדי
ט"ז	י' אתו לך
י"ז	י' בישו אלי
י"ג	י' בילון באור
י'	י' דועת אמונות
ה'	י' דיירות משכנותיך
ט"ז	י' ירך אל
י'	י' ידעתי במרס תצרני

ל"ב	ה'	יה אנה אמצאך
כ"ח	ה'	יה בפי קדושים
כ"ז	ה'	יה שמך ארוממך
י"ד	ה'	י"י נגדך
י"ב	ה'	יודעי הפיצוני
ה'	ה'	יודעי יגוני
ה'	ה'	יום נד זהבי
ה'	ה'	יומם ולילה
ד'	ה'	יורד אלי הרים
ג'	ה'	יזכרו פלאך
ה'	ה'	יחד באורך
ל'	ה'	יחדו נא
ט"ט	ה'	יחו לשון
ד'	ה'	יחידה יתרי
ס"ב	ה'	יחידה שחרי
ה'	ה'	יחלו פני אל
ס"ב	ה'	יכונן חתני
י"ב	ה'	ים סוף וסיני
ט"ט	ה'	ימי כלו
ז'	ה'	ימין עוזך
ז'	ה'	ימינך נושא
ט"ז	ה'	ינחם לבב
ט"ז	ה'	יעירוני בשמך
ה"ל	ה'	יעלה יובא
ט'	ה'	יענה פי מהללך
ד'	ה'	יפה וטוב
א'	ה'	יפו בעיני

ד'	ו'	יפית יחידה
ל"א	ה'	יקדישון היום
ל"ו	ה'	יקורים אדירים
ו'	ט'	יקר יום שבת
ב'	ט'	יקרה שכנה גויה
י"ד	ט'	יקרו נסיך
ל"ה	ה'	יקרת אדון הנפלאות
ג'	א'	ירושלם כרמא די אלהא
י"א	ט'	ירחם בך
ב'	ט'	יריבונני בך
נד	ו'	ישנה בחיק ילדות
ל"ג	ו'	ישעך יזכירו
כ"ד	ה'	ישר חקי

נ

י"א	נ'	כוכבי תבל
י"ג	ט'	כימי הנעורים
י"א	ה'	כל כוכבי בקר
כ"ג	ה'	כל עצמותי תאמרנה

ל

א'	ה'	לבי עמוד
י"ב	ו'	לכבי מה תודרך
ו'	ד'	לגבורי תורה
ב'	ה'	לערנך שיר באנו
ג	ג	לקראת חלל חשקך

לקראת מקור חיי אמת ה' יוד
 לקראת מקור חיי אתן ה' יז

מ

מה לאחותי מ' י"ט
 מה לך צביה מ' י"ט
 מה תאמין מ' י"א
 מי זאת הדר פנים ה' ט"ז
 מי יתנני ה' כ"ה
 מעם י"ו ה' ט"ו

נ

נמת ונרדמת נ' כ"א
 (ובשעות נכפל נ' י"ג)
 נפש לבית אב נכספה נ' י"ד

ע

עבד אשר יעיר ה' י"ב
 עבדי זמן ה' י"ג
 על אהבתך אשתה גביעי ה' כ"ט
 עצל הלא תבוש ה' ט"ז

פ

פזורי נהר גזון פ' כ"ג

צ

צל ידו אל נ' ח'
 צרי גלעד בפי שרף ג' י"ז

ק

קחה מן ההדס ג' ט"ז
 קראו מלאכי שמים ט' ט"ו

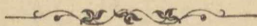
ר

ראה כי האנוש ג' כ"ב
 ראה ערים ג'
 ראה שוכן תבל ד'

ש

שאו כנפי שחרים ג' י"ד
 שאו שלום י"ז
 שובי יחידה א'
 שיר חדש ג'
 שלום לגבר ג'
 שלומות נקבצו ט"ו
 שלשה הם י"א
 שלשו קרוש ד'

ה' י"ט	שם אלהים
ה' נ'	שמה בחור
ב' ד'	שמה בפני חבריך
ב' ו'	שמוש אשר פנה

הוצאת אחיאסף:

- א) קרות היהודים בספרד (י"ג חוברות) א. ש. פריעדבערג.
- ב) דניאל דירונדה (כ"ד חוברות) . תרגום ד. פרישמאן.
- ג) אפרים קוה (ט' חוברות) . . . תרגום י. ח. שאוויאו.
- ד) זכרונות לבית דוד. חלק א' (כ"ב חוב') א. ש. פריעדבערג.
- ה) הנ"ל חלק ב' (כ' חוב') הנ"ל.
- ו) תולדות השלמת האדם. . . תרגום ד. פרישמאן.
כרך ראשון (ל"ג חוב').
- ז) תולדות השלמת האדם. . . תרגום הנ"ל.
כרך שני (כ"ד חוב').
- ח) מוצאי גולה (ט"ו חוברות) . . . ש. פ. ראבינאוויץ.
- ט) ספר החנוך (לע"ע ז' חוברות) . תרגום ו. ל. דאווידאוויץ.
- י) אחיאסף [לוח"עם] חרנ"ד. (יא) אחיאסף [לוח"עם] חרנ"ה.
- יב) ספורי בוקי בן יגלי (ד"ר ל. קאצנעלנסאהן). חוברת ראשונה:
שירת הזמיר (5 באגען 16 in).
- יג) דין וחשבון . ספור מקורי . . . י"א שריוואש.
- יד) מכתבים על דבר הספרות. . . ד. פרישמאן.
- טו) ביריניקה . ספור (לע"ע ז' חוב' משלשות) תרגום הנ"ל.
- טז) זכרונות לבית דוד. חלק ג' . . . א"ש פריעדבערג.
(יצאו לע"ע חוב' מ"ג ומ"ד).

מחיר כל חוברת 7 קאפ. מחיר הלוח „אחיאסף” חרנ"ד 75 קאפ. (כל אלה בלי פארטא, מחירי הפארטא רשומים מעבר לרף). מחיר הלוח „אחיאסף” חרנ"ה 1 רו"כ עם פארטא. כל הספרים השלמים ימצאו להמכר גם מכורכים הדר בכר אנגלי, על כל עקו' מכורך ויטפו עוד 30 ק. בעד „תולדות השלמת האדם” — 50 ק. בעד הלוח חרנ"ד — 35 ק. בעד הלוח חרנ"ה — 40 ק. בעד פארטא עוד 4 ק. מחיר „שירת הזמיר” 25 עם פארטא 29 ק. מחיר „דין וחשבון” 28 ק. עם פארטא 32 ק. מחיר „מכתבים על דבר הספרות” 50 ק. עם פארטא 54 ק. מחיר כל חוברת מן „ביריניקה” 20 ק. עם פארטא 22 ק. מחיר החוברת מ"ג מ„זכרונות לבית דוד” 18 ק. עם פארטא 20 ק. ומחיר — מ"ד 45 ק. עם פארטא 51 ק.

הוצאת אחיאסף:

אוצר ישראל:

- [א] רבי יהודה הלוי א. א. הרכבי.
כרך ראשון, ז' חוברות.
- [ב] רבי יהודה הלוי הנ"ל.
כרך שני, ז' חוברות.
- [ג] רב האי גאון א. ה. ווייס.
ב' חוברות.
- [ד] רבי שלמה שרביט הוהב דוד כהנא.
חיברת אחת.
- [ה] רבי דונש בן לברט הנ"ל.
ג' חוברות.
- [ו] רבי אברהם אבן עזרא הנ"ל.
כרך ראשון, ט' חוברות.
- [ז] רבי אברהם אבן עזרא דוד כהנא.
כרך שני, (יצאו לע"ע ד' חוברות).
- [ח] רבי יהודה ב"ר שלמה אלחריו (תחכמוני).
ד"ר א. קאמינקא.
(יצאו לע"ע י"ד חוברות).

מחיר כל חוברת 7 קאפ. על גיר ריגאל 10 קאפ.
בלי פארטא

פארטא לכל חוברת עולה שתי קאפ. שתי חוברות ביחד
[פשוטות] 1 קאפ' לחוברת, במשלוח באחריות יתוספו עוד
7 קאפ. בחו"ל — 10 קאפ.

כתבת המו"ל:

Издательство „Ахיאсаф” Варшава.

Verlag „Achlasaf” Warschau.